

TARTU ÜLIKOOL
EESTI JA ÜLDKEELETEADUSE INSTITUUT
Eesti keele (võõrkeelena) osakond

Julia Lokteva

Arvutipõhine keeleõpe ja eesti keele veebikursused algajatele

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Maarika Teral

Tartu 2014

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Ülevaade arvutipõhise keeleõppe ajaloost.....	4
2. Arvuti- ja veebipõhisest keeleõppest	6
2.1 Arvutipõhine õpe Eestis.....	8
3. Eesti keele arvutipõhised õppevahendid.....	8
3.1 Õpetajatoega eesti keele kursused Tartu Ülikoolis.....	11
4. Veebipõhiste eesti keele kursuste analüüs.....	14
4.1. Eesti keele kursus algtasemele	14
4.2 Eesti keele sõnavara algkursus	16
Kokkuvõte	18
Kirjandus	19
Resümee	21
Lisa 1	22

Sissejuhatus

Arvuti kasutamine moodas võõrkeeleeõpetuses algas juba 1960. aastatel ja on tänaseks muutunud populaarseks kogu maailmas. Viimastel aastatel on arvutipõhist keeleõpet hakatud üha enam kasutama ka Eestis.

Arvutipõhise keeleõppimise all mõistetakse õpet interneti või veebist sõltumatute arvutiprogrammide või andmekandjate (näiteks CD-ROMide) abil. Arvutipõhist õpet laiemalt nimetatakse mõnikord ka e-õppeks.

Eestis on loodud mitmeid e-õppevahendeid eesti keele õppimiseks. Mitmekesiseid arvutipõhiseid eesti keele kursusi on mõeldud täiskasvanud õppijatele, kuid praegu on e-õppe kursuseid isegi mudilaste jaoks. Algtaseme (Euroopa keeleõppe raamdokumendi (2007) tasemekirjelduse järgi A1-A2) kursuste kõrval on ka üksikuid, mis sobivad hästi edasijõudnutele (B2-C1 tasemele).

E-õpe aitab arendada, kuulamise, lugemise, kirjutamise, rääkimise oskusi, parandada hääldust ja grammatika tundmist ning rikastada sõnavara. Selle kõrval võimaldavad e-õppe kursused saada teadmisi Eesti elust, loodusest ja kultuurist. Erinevad kursused annavad võimaluse õppida nii täiesti iseseisvalt kui ka õpetajatoega.

Käesoleva töö eesmärgiks on anda ülevaade arvutipõhise keeleõppest, selle tugevatest ja nõrkadest külgedest, olemasolevatest eesti keele õppevahenditest ning analüüsida kahte Tartu Ülikoolis loodud eesti keele kursust.

Peatükkides 1-3 antakse ülevaade arvutipõhise keeleõppe ajaloost ja vaadeldakse olemasolevaid arvutipõhiseid eesti keele õppevahendeid.

Töö teises osas analüüsin Tartu Ülikoolis koostatud veebipõhiste keelekursuste „Eesti keele kursus algtasemele“ ja „Eesti keele sõnavara algkursuse“ õppematerjali. Mõlemad kursused asuvad Tartu Ülikooli Moodle's ja on suunatud täiskasvanud algajale. Kirjeldan kursuste ülesehitust ja õppematerjale.

1. Ülevaade arvutipõhise keeleõppe ajaloost

Terminit *CALL (Computer Assisted Language Learning)* kasutatakse inglisekeelsetes allikates üldise terminina, kui peetakse silmas arvutite kasutamist keele õppimiseks. (ICT4LT) Eesti allikates kasutatakse mõistet arvutipõhine keeleõpe. Selle all mõistetakse keeleõpet, kus arvuti asendab õpetajat täielikult, või integreeritud õpetust, kus arvuti on üks keeleõpetaja abivahendeid (Teral ja teised 2009: 35)

Arvutipõhise õppe algust dateeritakse 1960. aastaga, kui see võeti kasutusele ülikoolide suurarvutid ja neid hakati muuhulgas kasutama keeleõppes. Keeleõppeprogrammide loomine oli sellel ajal aeganõudev, nõudes programmeerijatel suuri eriteadmisi. Seetõttu 1970te aastate lõpuni kasutati arvuteid keeleõppes vaid üksikutes projektides. (ICT4LT)

1980. ja 1990. aastate vahel üritati CALLi tüpologiseerida. Warschauer (1996) ja Healey (1998) eraldasid arvutipõhise õppes kolm faasi pedagoogiliste ning metodoloogiliste erijoonte järgi (ICT4LT).

1. Biheivioristlik CALL, 1960-1970
2. Kommunikatiivne CALL, 1970-1980
3. Integreeritud CALL, 1990-d

Biheivioristlikul etapil koosnes õppetöö drillist ja praktikast, kus arvuti esitas erinevaid variante ning õpilane valis õige vastuse. Niisugused programmid ja nende põhine pedagoogika on kasutusel ka tänapäeval, kuid biheivioristlik lähenemine keeleõppimisele on enamiku keeleõpetajate poolt nüüdseks hüljatud. Tänu tehnoloogilistele edusammudele on arvuti kasutamisel nüüd palju uusi võimalusi. (ICT4LT)

Kommunikatiivses faasis on tähelepanu suunatud keele kasutamisele, mitte keele analüüsimisele. Grammatikat õpetatakse ja õpitakse pealiskaudselt. Teises faasis kasutuselevõetud programmide kaudu oli võimalik keelt praktiseerida, kuid drillharjutuste osakaal vähenes. Olulisemaks muutusid keelemängud, tekstiloome.

Arvuti mängis repetiitori rolli. Seda lähenemist on kritiseeritud selle eest, et arvutit kasutatakse ebaolulisteks eesmärkideks, mis juhivad tähelepanu keeleõppelt kõrvale. (ICT4LT)

Integreeritud faas tekkis samaaegselt multimeediatehnoloogia arenguga. Sellel ajal oli arvutipõhine õpe muutunud, sest arvutid levisid klassist väljaspoole. Integreeritud faasis püüti elimineerida kommunikatiivse faasi nõrkused, ühendades keeleosaoskuste õpe ülesannete ja

projektide kaudu, et kindlustada järjepidevust keeleõppimises. Multimeedia kasutamine keeleõppes sai alguse interaktiivsetest laserivideoplaatidest nagu Montevideo (Schneider, Bennion 1994) ja A la rencontre de Philippe (Fuerstenberg 1993). Mõlemad modelleerisid situatsiooni, kus õpilane mängis pearolli. Need programmid kanti hiljem üle CD-ROMidele. (ICT4LT)

Oma hilisemates kirjutistes Warschauer muutis esimese faasi nimetuse struktuuralseks ning pikendas kolmanda faasi kestvusaastaid 2000. aastateni (ICT4LT, viidatud Warschauer 2000 järgi).

2. Arvuti- ja veebipõhisest keeleõppes

Selle üle, kas arvutipõhine keeleõpe võiks olla efektiivne või mitte, on arutletud selle algusaegadest. Arvutis on nähtud nii sammu eduka keeleõppe suunas kui ka on väljendatud kahtlust, kas arvuti saab olla abiliseks keeleõppes. Keelt on ikka peetud millekski ainuomaseks inimesele, seda on raske seostada tehnika ja elutu maailmaga. (Rummo 2000:3)

Paljud kaasaegsed arvutipõhise keeleõppe asjatundjad on seisukohal, et arvuti on siiski vahend, mida tuleks kasutada lähtuvalt õpetajate pedagoogilistest eesmärkidest ja keeleõppe sihtgrupist (Teral jt 2009:37)

Selleks, et arvutipõhine keeleõpe oleks tulemusrikas, on õpetamise protsessis vaja lähtuda sellest, et keeleõppe materjalid oleksid selle kasutajale nii jõukohased kui ka arendavad. Keeleõppe jaoks loodud programmide ülesehituspõhimõtteid on vaja analüüsida igakülgset ja näha, kas nad teevad keeleõppimise õppijale nauditavaks ja lihtsaks kogemuseks. (Scherry, O'Connor 1997, viidatud Teral jt 2009:37 järgi)

Arvuti abil info edastamiseks on palju erinevaid viise, näiteks tekstid, graafika, multimeedia, pildid. Neid info edastamise võimalusi kasutades muutub arvutipõhine keeleõpe huvitavamaks ja mitmekesisemaks tavalise keeleõppega võrreldes. (Teral ja Rammo 2012: 185)

Eriti oluline on arvutipõhises keeleõppes võimalus kasutada erinevaid meedialiike, mis võimaldavad kaasata õppeprotsessi mitmesuguseid atraktiivseid töövõtteid. Viimastel aastakümnetel on keeleõppes laiemalt kasutusel kommunikatiivne keeleõpe, mis rõhutab vajadust arendada suhtluspädevust ehk kommunikatsioonikompetentsi. Suhtluspädevuse saavutamiseks tuleb õpetada võõrkeelt nelja osaoskuse (kuulamine, kirjutamine, lugemine, rääkimine) kaudu, millele lisanduvad ka grammatika, hääldus ja sõnavara. (Nikopensius 2000: 3-4)

Arvutipõhise keeleõppe eeliseks on selle õpivormi paindlikkus. Virtuaalne keeleõpe võimaldab arvestada rohkem individuaalseid faktoreid - vanus, haridustase jne. Keeleõppimine internetis võimaldab õppijale kontaktõppega võrreldes palju suuremat vabadust ise planeerida, mida õppida, kui kaua ja mis järjekorras. Arvutipõhine keeleõpe annab võimaluse igale õppijale valida, millisele osaoskusele ta tahab rohkem tähelepanu pöörata – kuulamisele, grammatikale, hääldusele või lugemisele. Virtuaalset loodud materjale on alati võimalik kiiresti muuta esimesel vajadusel ja kohandada iga õppija vajadustele vastavaks. (Teral ja Rammo 2012)

Veebipõhisel õppel on ka puudusi:

- 1) administratiivsed probleemid (õppe korraldamisega seotud)

2) tehnilise toe puudumine (kuna kursuste väljatöötajatel ja/või õpetajatel puuduvad tihti vajalikud arvutiteadmised keerukate õppeprogrammide loomiseks ja kasutamiseks, ei suuda nemad piisavalt orienteeruda kõigis tehnilistes uuendustes)

3) suhtlusvõimaluste vähesus (sageli võivad arvutipõhised keeleõppijad tunda end isoleerituna, kuna õppe käigus pole võimalik kohe arutleda tekkinud küsimuste üle ja neile kiiresti vastuseid saada. Õppijad tunnevad puudust õpetaja ja rühmakaaslastega suhtlusest)

4) õpingute läbiviimine nõuab nii aega kui rahalisi vahendeid nii õpetajatelt kui ka õppijailt

5) probleemiks võib olla Interneti-ühenduse kallidus, kitsendatud ligipääs Internetile, arvuti kasutamise võimalus ja piisava arvutikasutusoskuse puudumine

6) õpetajatoe vähesus

7) puuduseks võib olla arvutipõhise õppe alaste uuringute vähesus. (Muilenberg ja Berge 2001)

Arvutipõhist õpet võivad häirida ka tehnilised probleemid, nt viirused jms.

Motivatsioon võib olla nii positiivne kui ka negatiivne faktor. Näiteks arvuti võib tekitada noortel huvi keeleõppimise alustamiseks, kuna nad assotsieerivad arvutit põnevusega ja mängulisega. Samal ajal tehnilised probleemid võivad huvi vähendada (Teral ja Rammo 2012:186).

E-õpe nõuab õppijatel suurt vastutustunnet. Selleks, et motivatsioon oleks positiivseks teguriks, peab õppija tundma huvi keeleõppimise vastu ja peab olema soov midagi uut teada saada. (ICT4LL 2013)

Arvutipõhine keeleõpe on paindlikud tähtaegade suhtes. Kuid see võib negatiivselt mõjuda neile õppijatele, kes ei suuda iseseisvalt oma õppimisprotsessi planeerida ja juhtida. Eriti suur probleem nende jaoks on õppima hakkamise protsessi edasilükkamine. (Ushida 2005 viidatud Teral ja Rammo 2012:186 järgi).

2.1 Arvutipõhine õpe Eestis

Arvutipõhine õpe, muuhulgas ka keeleõpe (CD-ROMide abil või Interneti vahendusel) on ka Eestis viimasel ajal aina populaarsemaks saanud.

1990ndate aastate keskel tehti Eestis esimesed e-õppe alased katsetused. Õpikeskkonda WebCT, mis praegu on tuntud Blackboardi nime all, hakati kasutama Tartu Ülikoolis 1999. aastal. (Ruul 2006, viidatud Teral jt 2009:38 järgi)

Tallinna Pedagoogikaülikoolis töötati välja veebipõhine õpikeskkond IVA (Ruul 2006, viidatud Teral jt 2009:38 järgi). Ka Tallinna Ülikoolis (endine Tallinna Pedagoogikaülikool) kasutatakse IVA õpikeskkonda. IVA kasutavad õppijad ja õpetajad saavad sinna lisada iseseisvaid töid ja materjale, osaleda sealsetes foorumiaruteludes ja teha teste. (IVA 2014)

2006. aasta algus oli Eestis erinevates õpikeskkondades juba 18000 kasutajat ning 13% loodud e-kursustest olid keeleõppekursused. Arvutipõhiste kursustega oli seotud umbes 35% kõrgkoolis õppijatest. (Ruul 2007:38, viidatud Teral jt 2009:37 järgi)

Praegu kasutatakse Eesti kõrgkoolides uute arvutipõhiste kursuste loomiseks enim kahte keskkonda – Moodle'it ja Blackboardi. Need keskkonnad annavad võimalusi kursuseid administreerida, arendada suhtlust õppijate ja õpetajate vahel, esitada kursuste õppematerjale ja õppijaid hinnata, nt. testide, enesetestide ning ülesannete kaudu. Tartu Ülikoolis kasutatakse praegu õpikeskkonda Moodle. Lisaks sellele saab e-õppe jaoks kasutada õppematerjale ÕISis või veebilehekülgedel, audio- ja videokonverentse ja -loenguid, õppejõu või teiste õppijatega suhtlemist e-posti ja listide vahendusel (Tartu Ülikool. E-õpe 2014).

E-õppe arendamisele Eestis on kaasa aidanud Tiigrihüppe ja Tiigrihüppe Pluss programmid, mis toetasid infotehnoloogia kasutuselevõttu koolides, ülikoolides ja muudes organisatsioonides (Teral jt 2009:38).

Üks põhjusi, miks selliseid kursusi, mis on loodud iseseisva õppimise jaoks, on nii palju, võib olla internetipõhiste multimeediakursuste loomise suhtelises odavuses (Teral jt 2009:40).

3. Eesti keele arvutipõhised õppevahendid

Arvutipõhiselt saab õpetada ning arendada eesti keele suhtluspädevuse saavutamiseks vajalikke osaoskusi – lugemist, kirjutamist, rääkimist, kuulamist – ning häälduse ja grammatika õpetamiseks ning sõnavara rikastamiseks. Arvutipõhised keeleõppevahendid jagatakse kaheks: esiteks arvutipõhised kursused iseseisvaks õppimiseks ja teiseks kursused õpetajatoega. (Teral ja Rammo 2012:184)

Kui 20. sajandi lõpul ja 2000. aastate alguses töötati välja mitmeid keeleõpet toetavaid arvutipõhise õppe vahendeid CD-ROMil, siis hiljem on enam loodud veebipõhiseid eesti keele õppevahendeid. CD-ROMidel välja antud materjalide hulka kuuluvad nii eri osaoskusi arendavad multimeedia CDd kui ka sõnaraamatud CDI (näiteks TEA Kirjastuse inglise-eesti ja vene-eesti sõnaraamatud).

Sõnavara esitamiseks CD-ROMidel ongi erinevad võimalused. Esimeste hulgas ilmusid sõnaraamatud CDI, näiteks laserplaat *Festart Dictionary: Inglise-eesti-inglise sõnaraamat 2002* on samanimelise raamatu arvutivariant. Sõnavara õppimiseks töötati välja CDd piltide, harjutuste ja mängudega. Näiteks CD *Eurotalk Talk Now!, Estonian – Level 1 for absolute beginners* 2000 peal on 9 erinevat teemat, näiteks toiduteema. Iga teema juurde kuulub erineva mahuga sõnavara ja on kaks mängu – keeruline ning lihtne mäng, antud sõnadega võib teha kuulamis- ja hääldusharjutusi.

Projekti *SMALLINC - An Interactive Approach to Language and Culture* raames loodi keeleõppematerjalid CD-del eesti, läti ja leedu keele õppimiseks kolmele tasemele – algajatele, kesk- ja kõrgtasemele. Projekt oli suunatud täiskasvanud õppijale. (Teral jt 2009:39) Valminud õppevahendi *LinC – Language Interactive Culture* 2003 igal CDI on kümme õppetükki. Iga õppetükk algas 2-4 minutise videolõiguga telesaatest. (Teral ja Rammo 2007:257)

Eesti keele (võõrkeelena) õppimiseks on lisaks laserplaadil väljaantud materjalidele koostatud iseõppijaile mõeldud veebipõhiseid õppevahendeid.

Projekti *Efant* (<http://www.efant.ee/student/>) käigus valmis interaktiivne eesti keele õpikeskkond riigieksamiks valmistuvatele vene kooliõpilastele. Keskendutakse peamiselt lugemisele ja kuulamisele. Õpikeskkonnas on 30 kuulamis- ja 30 lugemisteksti, iga tekstiga on seotud ligikaudu 10 ülesannet. (Rummo 2004: 164-165)

Kirjastus *Pangloss* on koostanud algajaile mõeldud audiovisuaalse õppevahendi „Eesti keel ja meel” www.estonianlanguageandmind.com, milles esitatakse video- ning audiolõigud ja nendega seotud kuulamis- ning grammatikaharjutused.

Eesti Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Euroopa Sotsiaalfondi toel on valminud eesti keele õpikeskkond „Keelekliik” (www.keelekliik.ee). Selle materjalid on jaotatud 16 peatükiks. Algtaseme materjalid koosnevad videotest, animatsioonidest ja harjutustest. Algul loodi materjalid vene keele baasil, 2014. aastal valmivad ka inglisekeelsed materjalid. (INNOVE 2013)

2000. aastatel Tartu Ülikooli otsiti eesti keele (võõrkeelena) õppetoolis võimalusi kaasata arvuti keele- kui loengukursuste läbiviimisesse. Selleks osaleti erinevates rahvusvahelistes

koostööprojektides ja töötati välja arvutipõhiseid õppematerjale (ONENESS, WELCOME), eelkõige iseseisvaks keeleõppimiseks. (Teral ja Rammo 2012:190)

Tartu Ülikoolis on välja töötatud mitmeid arvutipõhiseid keeleõppekursusi. Näiteks kursus „Eesti keel ja kultuurilugu“, mille autoriteks olid Tiina Kikerpill ja Heli Noor, „Eesti maatundmise kursus“, mille autoriks oli Alo Malt, koolituskursused „Arvuti võõrkeeleõppes“, mille autoriks oli Tiina Kikerpill, interaktiivsed harjutused eesti keele vestluskursuse juurde, mille autoriteks olid Raili Pool ja Tiina Kikerpill, ja paljud teised arvutipõhised keelekursused. (Teral jt 2009: 38-39)

Õpikeskkond „Eesti keele ja kultuuri kursused“ (www.ut.ee/keeleweb/flash) on välja töötatud Tartu Ülikooli eesti keele võõrkeelena osakonnas. Lisaks Tartu Ülikooli keeleõpetajatele ja keeleõppijatele saavad õpikeskkonda kasutada kõik teised, kes on huvitatud eesti keele õppest. Keskkonda on uute materjalide lisamine piisavalt lihtne ja sellega saavad hakkama isegi keeleõpetajad, kellel puuduvad sügavad arvutialased teadmised (Teral jt 2009:39). Keskkonda uuendati ning lisati sellele uusi harjutustüüpe. Nüüd saab keskkonnale lisada ka pildi- ja helifaile. Uuendatud keskkond asub aadressil <http://www.ut.ee/keeleweb2/>. Keskkonda on koondatud erinevaid õppematerjale, mis on mõeldud keelehuvilistele iseseisvaks tööks või praktiseerimiseks õpetaja juhendamisel (EKKK 2014). Materjalide hulgas on nii eesti keele eri aspekte käsitlevaid materjale (sõnavara, ortograafiat, lauseõpetust jms) kui ka Eestit ja siinset kultuuri tutvustavaid tekste ja ülesandeid. Kursused on kavandatud erinevaid sihtrühmi silmas pidades – siin on nii alg-, kesk- kui ka kõrgtasemel õppijatele väljatöötatud materjale, nt sõnavaraharjutused kesk- ja kõrgtasemele, hääldeharjutused algtasemele.

Keskkonda on lisatud ka 2000ndate aastate algul Tartu Ülikooli eesti keele (võõrkeelena) õppetoolis projekti WELCOME! käigus vahetusüliõpilaste jaoks loodud keele- ja kultuuriõppe kursus Welcome! Tere tulemast!. Ka see eesti keele e-õppe kursus on suunatud algajate keeleõppijatele. (Teral ja Rammo 2007:257)

Tartu Ülikooli eesti keele võõrkeelena õppetool osales ka teises rahvusvahelises Socrates Lingua programmi keeleõppealases projektis. ONENESS – *On-line less used and less taught language courses* – oli projekt, mille koordinaatoriks oli Vilniuse Ülikool Leedus. Selle käigus koostatud veebikursus on loodud eesti, soome, portugali, poola ning leedu keele õppimiseks algtasemel. Materjal koostati täiskasvanute jaoks, kes soovivad keelt õppida ja paralleelselt omandada kultuuriteadmisi. Tartu Ülikooli eesti keele (võõrkeelena) õppetoolis töötati välja õppematerjalid eesti keele õppimise jaoks. (Teral ja Rammo 2007:258)

ONENESSi koduleheküljel on esitatud väikese üliõpilaslinnana, millises asuvad keeltekool, infokeskus, raamatukogu, lõbustuspark ning internetikohvik. Keeltekool koosneb 10 õppetükist, iga õppetükk kirjeldab üht eluvaldkonda – perekond, kaubandus, kodu ja elukohad, restoranid

või transport jt. Igas peatükis saab harjutada grammatikat, õppida sõnavara ning teha lugemis-, kirjutamis- ning kõnelemisharjutusi. (Teral ja Rammo 2007:258)

Iga keeleõppija saab ONENESSi kasutades ise otsustada, kuidas õppida eesti keele grammatikat. Keeleõppija, kes alles hakkab keelt õppima, võib õppida grammatikat süsteemikindlalt, läbides kõik kümme teemat üksteise järel. Kui keeleõppijal on juba eesti keele algteadmised, saab ta kasutada ONENESS kursuse materjali kordamiseks. (Teral ja Rammo 2007:258)

Igas õppetükis on oma sõnastik, mis tutvustab just selle õppetüki sõnu. Kõik sõnad on tõlgitud inglise keelde. Lisaks nominatiivile on olemas noomenite singulari genitiivi ja partitiivi vormid, verbivormidest on esitatud *ma-* ja *da-*infinitiivid ning preesensi indikatiivi 1. pööre. (Teral ja Rammo 2007:260)

Infokeskuse ossa on lisatud ingliskeelsed sotsiokultuurilised materjalid. Siit saab rohkem teada Eesti kultuurist ja elulaadist, näiteks Eesti maast, keelest või loodusest. *Raamatukogus* asub üldgrammatika ning teoreetiline ülevaade eesti keele hääldamisest. Helifailid on samuti lisatud, selleks et keeleõppijatel oleks täpsem arusaam eesti sõnade hääldusest. On olemas ka fraasid ning sõnastik kogu õppetükkides esineva sõnavaraga. (Teral ja Rammo 2007:258-259)

Iseõppijatele loodud kursustel, nagu ONENESS ja WELCOME, on ka puudusi. Sobivate harjutustüüpide valik on vähe, puuduvad võimalused loovharjutuste tegemiseks, pole võimalik arendada kirjalikku ja suulist suhtlust keeleõppijate vahel või õppijate ning õpetaja vahel. Kuigi arvuti pakub tehnilisi võimalusi õpitavas keeles suhelda (näiteks ONENESSi jututoa kaudu), on suhtluse algatamiseks vaja keeleõpetajat. (Teral ja Rammo 2012:190)

Seetõttu otsustasid iseõppijatele mõeldud kursuste autorid kasutada saadud kogemusi õpetajatoega kursuste loomiseks.

3.1 Õpetajatoega eesti keele kursused Tartu Ülikoolis

Aastal 2010 Tartu Ülikoolis koostati veebipõhine õpetajatoega kursus „Eesti keele kursus algtasemele“. Selle materjalidega on põimitud ka osa ONENESSi õppematerjale. Lisaks sellele loodi aastal 2011 kursus „Eesti keele algkursus videomaterjalide põhjal“ ja 2012. kursus „Eesti keele sõnavara algkursus“ (Teral 2013).

Kursuste autoriteks on Maarika Teral ja Sirje Rammo. Kursused on loodud algtasemel täiskasvanute jaoks, kes on huvitatud eesti keele õppimisest, kursused põhinevad inglise keelel. (Teral ja Rammo 2012:184) Töökäsud on esitatud nii eesti kui ka inglise keeles, et vältida eesti keele vähese oskuse tõttu tekkivaid raskusi. (Teral ja Rammo 2012:192)

Kursuste ülesanded võib jagada kaheks: arvuti parandatavad ülesanded ja õpetajate parandatavad loovülesanded. Arvuti ei suuda õppijatele tehtud vigu seletada ning seepärast on oluline õpetajate tagasiside. Loovharjutused aitavad kõige paremini välja selgitada, milliste vigade ja raskustega õppijad kokku puutuvad. Arvuti parandatavad ülesanded on näiteks lünk-, sobitus- või valikvastustega harjutused. Õpetaja saab arvuti parandatavate ülesande lahendamise käiku Moodle'is jälgida ja kui seda on vaja, siis abistada ja kommenteerida. Kursuste lõpus toimub veebipõhine eksam. (Teral ja Rammo 2012:191).

Kursus "Eesti keele algkursus videomaterjalide põhjal" koosneb 10 õppetükist, milles on videolõigud ja nende põhjal koostatud ülesanded. Materjalid on jagatud kümneks õppetükiks. (Teral ja Rammo 2012).

Kursus „Eesti keele sõnavara algkursus“ keskendub sõnavara tutvustamisele eri osaoskuste arendamise kaudu. Materjalid asuvad keskkonnas Moodle, õpetajad suhtlevad õppijatega ka Skype'i vahendusel. (Teral 2013)

Kursuse "Eesti keele kursus algtasemele" õppematerjal koosneb kümnest õppetükist, kus sisalduvad harjutused eri osaoskuste arendamiseks. Kursuse kestel osalejad õpivad enamasti iseseisvalt, kuid toimub pidev suhtlus õpetajatega ning arvuti ja õpetajad annavad õppijaile tagasisidet esitatud koduülesannete ja õpilaste sooritatud testide kohta.

Õppijad registreerisid ennast kursustele erinevatelt maailma kontinentidelt, enamasti perekondlikel või tööalastel põhjustel. Enamus kursustel osalejatest polnud varem kunagi arvuti toel keeli õppinud. (Teral ja Rammo 2012)

Õppijate hulgas läbiviidud tagasisideküsitlus näitas, et arvutipõhise kursuse eeliseks peeti võimalust õppida igapäevase kohases tempos ja ajal, sõltumatult teistest (nii õppijatest kui ka õpetajast) ning võimalust õppida enesele sobivas kohas klassiruumi kohale tulemata. Positiivseteks peeti ka võimalust õppida võõrkeelt, mida õppijate kodumaal tavakursustel ei õpetata. Esile tõsteti kasutajasõbralikku keskkonda, kergesti kättesaadavat infot ja võimalust süstemaatiliselt grammatikat õppida. Õppijad märkisid seda, et e-õpe parandab enesedistsipliini. (Teral 2013)

Veebiõppe teevad keeruliseks raskused oma aja plaanisel, tehtud plaanidest kinnipidamisel ja enese motiveerimisel. Seetõttu nõudis e-õpe rohkem aega, kui õppijad alguses olid arvanud. Puuduseks peeti ka tehnilisi probleeme, nt raskusi täpitähtede kasutamisel. (Teral ja Rammo 2012:194-195) Arvutipõhise õppe negatiivseks teguriks on ka kontakti puudus teiste õppijatega ja kõnelemisvõimaluste vähesus. Moodle ei paku harjutustüüpe, mis sobiks suuliseks suhtluseks ja seetõttu suheldi õppijatega Skype'i teel. Kõnelemisvõimalusi võiks aga õppijate hinnangul olla rohkem. See aitaks kaasa ka korrektse häälduse omandamisele. (Teral 2013)

Leiti, et e-õppe kursused on rikastanud õppijate sõnavara. Sõnavara õppimiseks pakuvad e-õppe kursused palju võimalusi – saab kasutada sõnastikke, kuulata helifaile sõnade hääldusega, teha sõnadega erinevaid harjutusi (nii lugemis- kui ka kirjutamisharjutusi). Mitme õppija jaoks oli sõnavara õppimine eesti keele õppes kõige raskem. (Teral ja Rammo 2012:195).

Kuigi õppijad olid seisukohal, et eesti keele e-õpe on arendanud nende grammatikatundmist, peeti grammatikasüsteemi omandamist keeruliseks. (Teral ja Rammo 2012:195).

Eri osaoskusest rõhutati eriti lugemis- ja kuulamisoskuse arengut kursuste vältel. Põhjuseks on see, et nende arendamiseks on palju mitmesuguseid kuulamis- ja lugemisharjutusi, nt. dialooge, tarbetekste, tekste ajakirjandusest jms. Ka illustreeriti uut sõnavara helifailidega. (Teral 2013).

4. Veebipõhiste eesti keele kursuste analüüs

Käesoleva töö uurimusliku osa eesmärgiks on analüüsida kahte eesti keele veebipõhist kursust – Eesti keele kursust algtasemele ja Eesti keele sõnavara algkursust. Kursused on valminud Tartu Ülikoolis. Kursuste väljatöötajateks on Maarika Teral ja Sirje Rammo. Kursuste analüüsimisel on kasutatud küsimustikku, mille koostamisel olid eeskujuks Graham Daviese (ICT4LT) küsimustikud õpitarkvara analüüsimiseks (vt. Lisa 1).

4.1. Eesti keele kursus algtasemele

„Eesti keele kursus algtasemele“ asub Moodle’s. Antud kursus sobib kõige enam täiskasvanutele, kuna kursuse ülesehitus ja materjal on laste jaoks raskevõitu – grammatika süstemaatiline esitus, valitud sõnavarateemad ja kasutatud illustratsioonid sobivad pigem täiskasvanule. Ka dialoogide ning tekstide sõnavara on täiskasvanulik.

Minu arvates sobib kursus rohkem õppijale, kes on varem natuke juba eesti keelt õppinud, kuna puudub Eesti tähestiku ja häälduse reeglite tutvustus. Esimese õppetüki esimene teema algab kohe enesetutvustusega. Esimest korda võõrkeelt õppivale inimesele sobiks kursus ka, õppija peab siis omandama tähestiku ja häälduse õppimise käigus.

Kursuse õppematerjal sobib algtasemel (A1) keeleõppijatele nii õppetükkide teemade valiku kui ka kasutatud sõnavara tõttu (need sobivad alles keeleõppega alustavatele õppijatele, näiteks enesetutvustus, suhtlemine poes ja restoranis jne).

Kursuse ülesehitus on lihtne ja selge. Kõik kümme õppetükki on hästi nähtavad, iga peatükk sisaldab peatüki sisuülevaadet. Iga peatüki sisuülevaade annab põhjaliku kirjelduse sellest, mida on vaja teha selles õppetükis ja mis järjekorras, seetõttu pole vaja lisada täiendavat infot selle kohta, kuidas tööd alustada ja jätkata. Seletused inglise keeles asuvad eesti keele seletuste kõrval.

Kursuse osade vahel liikumine on lihtne. Peatüki sisuülevaate all asuvad lingid ONENESSi grammatikaseletustele, lugemise-, kuulamise- ja harjutuste osade juurde. Linkide kasutus on lihtne ja mugav, seda saavad kasutada isegi need inimesed, kellel puuduvad sügavad teadmised arvuti kasutamisest ja kes pole varem Moodle ja ONENESSi keskkondadega töötanud. Õppija saab alati minna sellele lehele, kuhu ise tahab. Samuti saab kiiresti liikuda õppimisprotsessi käigus läbitavale teemale.

Kursuse kujundus on mugav ja arusaadav, kursus on üles ehitatud teemade kaupa. Teemad ja õppematerjalid paiknevad Moodle’is üksteise all. Moodle’is paiknevad kursuse lehekülje

vasakul ääres sektsioonid, mis aitavad õppijatel kursuse osade vahel paremini liikuda. Siin on *People* sektsiooni all kursusega seotud inimeste nimekiri. Neile saab kirjalikke sõnumeid saata. Sektsiooni *Settings* alt saab õppija vaadata oma hindeid ja tagasisidet tehtud tööle. Lehe vasakult küljelt saab otse ka kõigi kursuse materjalide juurde.

Kõik kursuses kasutatud pildid, joonistused ja helisalvestised on hea kvaliteediga ja ajakohased. Pildid olid paraja suurusega, võimaldades märgata olulisi detaile, kuid mitte liiga suured, et tööd segada. Illustratsioone ja helifaile oli täiskasvanud õppija jaoks piisaval hulgal.

Õppija saab tagasisidet nii õpetajatelt kui arvutilt. Harjutuste punktisüsteem on loogiliselt üles ehitatud. Õppijate abistamiseks on ülesannetele lisatud piisavalt näiteid ja seletusi. Kursuse alguses asuvad foorumid, mis on loodud selleks, et õppijad võiksid alati midagi küsida või täpsustada õppejõult ning piisavalt kiiresti vastust saada.

Kursusel toodud grammatikateemad olid esitatud loogilises järjestuses, tuues kõigepealt ära sagedamini esinevad konstruktsioonid ja näidates vormidevahelisi seoseid, kuigi minu arvates grammatika on kõige keerulisem võõrkeele õppes ja seda võiks antud kursusel olla natuke vähem. Esimese peatüki grammatika teemad on näiteks käändsõna nimetav ja omastav kääne, personaalpronoomenid, numeraal, verbid olevikus ning küsimused *kes* ja *mis*. Võib-olla peaks esimestes õppetükkides vaadeldavate teemade hulk väiksem olla ja hiljem suurendada. Viimastes peatükkides korraldi käsitletud grammatikateemasid: noomeni käändeid, verbivorme (nt minevikuvorme), see aitab õppijatel käsitletud teemasid uuesti meelde tuletada.

Kursuse sõnavara oli ka esitatud loogilises järjekorras, alustades enese tutvustamisest (oma nime, rahvuse ja elukutse ütlemisest) ja jätkates teiste igapäevaelus ettetulevate teemadega. Just neil teemadel peaksid A1 tasemel õppijad oskama end väljendada. Ühe muudatuse oleks võinud siiski teha – enesetutvustamise teemaga oleks rohkem sobinud, kui kuuenda peatüki teema „Kuidas rääkida oma hobidest“ oleks teises peatükis.

Antud kursus annab võimaluse arendada kõiki osaoskusi – kuulamist, lugemist, kirjutamist ja isegi kõnelemist. Viimane on eriti oluline, kui see on õppijale ainuke võimalus eesti keeles suuliselt suhelda. Õppijad saavad kursusel suhelda õpetajatega individuaalselt Skype'i kaudu.

Kõnelemise arendamist toetavad ka kuulamistekstid ja -dialoogid.

Selle kursuse suureks eeliseks iseõppijatele mõeldud kursuste ees on loovharjutused. Loovharjutused kuuluvad iga peatüki juurde. Niisugused harjutused aitavad arendada nii kirjutamist kui ka grammatikaoskust ja samuti rikastavad sõnavara. Ja õpetajad võivad näha, milliseid probleeme on õppijatel ja kui hästi nad oskavad kasutada uusi teadmisi praktiliselt.

Kõige enam mulle meeldisid viienda õppetüki materjalid, mis sisaldavad dialooge sellest, mida on vaja rääkida raamatukogus, postimajas, pangas, hotellis, kauplustes ja turul. Need on väga kasulikud teemad igapäevases elus kasutamiseks.

Üldiselt õppetükkide materjal on loogiliselt üles ehitatud. Iga õppetüki teemad on mitmekesised, sisukad ja atraktiivsed, ning aitavad hoida huvi keeleõppimise vastu. Harjutused on erinevad, on palju teste, et kontrollida oma teadmisi. Kursus on sobilik kavandatud raskusastmele, kuigi grammatika osa esimestes peatükkides on liiga suur.

4.2 Eesti keele sõnavara algkursus

Teine kursus, „Eesti keele sõnavara algkursus“, asub samuti Moodle's. Ka see kursus sobib pigem täiskasvanutele kui lastele. See kursus sobib neile, kellel on algteadmised eesti keelest. Kuna kursus keskendub sõnavara rikastamiseks ja grammatika õpetamisele pööratakse vähe tähelepanu, peavad õppijal endal olema algteadmised grammatika kohta (või peab ta grammatika vastu huvi tundes lisamaterjale otsima). Mõnede harjutuste juurest on siiski lisatud lingid grammatika tutvustuste juurde, nt harjutus 8, õppetükk 1. Kursus sobib algtasemel keeleõppijatele oma teemavalikult ja sõnavaralt.

Kursuse ülesehitus on samuti arusaadav ja selge. Erinevalt kursusest „Eesti keele kursused algtasemele“ on selle kursuse õppetükkide teemade pealkirjad esitatud ainult eesti keeles, kuigi õppetükkide juhised on ka inglise keeles. Kursuse alguses on lisatud põhjalik tööjuhise, kus on kirjeldatud muuhulgas kursuse eesmärgid ja õpiväljundid. Et kursus on mõeldud A tasemel keeleõppijale, on juhise tekst tõlgitud inglise keelde. Samuti leiab siit foorumi, kus õppijad võivad pöörduda õppejõu poole probleemide või küsimuste tekkimisel.

Kursuse kujundus on samuti üles ehitatud raamatu moodi (tekst on paigutatud üksteise alla), mis on kasutamiseks selge ja lihtne. Peatüki sisuülevaate alt leiab Moodle'is asuvad harjutused ja lingid ONENESSi sõnavara osadele. Mõnedele harjutustele on lisatud ka lingid grammatikaseletuste juurde. Linkide kasutus on lihtne ja mugav. Saab alati tagasi liikuda soovitud lehele, ning saab kiiresti liikuda jooksvale teemale. Kasutatud pildid, joonistused ja helisalvestised on hea kvaliteediga ja asjakohased. Üldiselt on sõnavaraharjutuste juures olevad pildid sobiva suurusega, kuigi ekraanile mahuksid mõnikord ka suuremad.

Sõnavara lehel on iga käändsõna esitatud kolmes vormis (nimetavas, omastavas ja osastavas) ja iga sõna juurde on lisatud helifail. Kolme vormi tundmaõppimine lihtsustab edaspidi teiste käändevormide moodustamist. Sõnavarateemad olid esitatud loogilises järjekorras.

Moodle'is esitatud harjutuste punktisüsteem on samuti loogiliselt üles ehitatud, ka õpetaja saab vajadusel saadud tulemusi kommenteerida ja see julgustab õppijaid edasi töötama.

See kursus aitab õppijal rikastada oma sõnavara ning arendada ka oma grammatika oskust, millele aitavad kaasa olemasolevad loovkirjutusharjutused. Loovkirjutusharjutusi on igas

õppetükis piisavalt (algul vähem ja hiljem rohkem). Kõik õppetükid annavad igapäevases elus väga kasulikku sõnavara.

Kursus on sisukas, mitmekesine ja atraktiivne, mis teeb sõnavara õppimise huvitavamaks ja lihtsamaks. Kursus on sobiliku raskusastmega ja on üles ehitatud loogiliselt.

Kokkuvõte

Käesoleva töö eesmärgiks oli välja selgitada arvutipõhise keeleõppe võimalusi, analüüsides selle positiivseid ja negatiivseid külgi.

Arvutipõhiseks õppimiseks on vaja ainult arvuti olemasolu, algteadmised arvuti kasutamisest ning ligipääsu Interneti. E-õppe õppija ei sõltu teistest ja võib valida endale õppimiseks sobiva tempo ja aja.

Arvutipõhine keeleõpe annab võimalusi õppida keelt, mida tema kodumaal ei õpetata.

E-õppe kõige suuremaks puuduseks saab pidada õpitavas keeles suhtluse vähesust ning seda, et pole võimalik arendada rääkimisoskust. Eriti tuntakse sellest puudust iseseisvaks õppimiseks mõeldud kursustel. Õppijatel, kes õpib õpetajatoega võõrkeelte kursustel, on võimalus suhelda õpetajaga, näiteks Skype'i kaudu. Samuti küsimusteks või tekkinud probleemide lahendamiseks niisugustel kursustel on erinevad jututoad ja foorumid. Nagu näitab maailma võõrkeele õppe praktika, on õpetaja toetus õppijale väga oluline.

Arvutipõhise õppe puuduseks on ka see, et arvuti ei saa kontrollida ja parandada õppijate loovharjutusi, seda saab teha ainult õpetaja.

Arvutipõhine keeleõpe nõuab õppijalt suurt motiveeritust keeleõppes.

Eestis on välja töötanud mitmesuguseid e-õppe vahendeid eesti keele õppimiseks. Enamus arvutipõhistest eesti keele kursustest on mõeldud algtasemel täiskasvanutele (nt ONENESS, Keeleklikk, Eesti keel ja meel jt). Kuid on loodud ka üksikud kursused, mis sobivad lastele ja kursused, mis sobivad eri keeletasemega õppijatele. Mõnikord võib õppija ise valida sobivat raskusastet (nt E-fant).

Arvutipõhised eesti keele kursused võimaldavad õppida ning korrata sõnu, teha grammatika-, hääldus- lugemis- ja kuulamisharjutusi. Kursused võimaldavad eesti keele sõnavara ja grammatika omandamise kõrval saada teadmisi Eesti elust, loodusest ja kultuurist.

Töö lõpus on tehtud kahe õpetajatoega kursuse analüüs - „Eesti keele kursus algtasemele“ ja „Eesti keele sõnavara algkursus“. Mõlemad paiknevad Moodle's ja on loodud eesti keele õppimiseks täiskasvanutele. Kursused on siiski erinevad, kuna esimene neist sisaldab materjale, milles on tasakaalus erinevate osaoskuste arendamine, grammatika ja sõnavaraharjutused. „Eesti keele sõnavara algkursuse“ materjalid keskenduvad sõnavara tutvustamisele eri osaoskuste omandamise kaudu ning grammatikale pööratakse vähem tähelepanu.

Üldiselt arvutipõhine keeleõpe – see on positiivne ja perspektiivikas kogemus. Iga õppija võib ise valida, kui palju õppida iga päev, mis järjekorras, ja isegi kodust väljumata. Inimene ise valib, kas keskenduda grammatikale, sõnavarale või mõnele osaoskusele.

Kirjandus

- EKKK 2014 = Eesti keele ja kultuuri kursused. Veebipõhine õpivahend. <http://www.ut.ee/keeleweb2/> Vaadatud 12.06.2014.
- Euroopa keeleõppe raamdokument 2007. Haridus ja Teadusministeerium. Keeleosakond. www.ekk.edu.ee/101183. Vaadatud 4.06.2014.
- ICT4LT = ICT4LT Information and Communication Tehnology for Language Teachers <http://www.ict4lt.org/en/>. Vaadatud 07.06.14.
- INNOVE 2013 = Sihtasutus Innove. <http://www.innove.ee/>. Vaadatud 25.04.2014.
- IVA 2014 = Õpikeskkond IVA. <http://ekeskkond.weebly.com/>. Vaadatud 15.06.2014.
- Muilenburg, Lin Y., Zane L. Berge 2001. Barriers to distance education: A factor - analytic study. The American Journal of Distance Education. 15(2): 7 – 22. <http://www.schoolofed.nova.edu/dll/Module3/Muilenberg.pdf>. Vaadatud 15.06.2014.
- Nikopensius, Ingrid 2000. Võõrkeelte osaoskuste õpetamine ja arendamine interaktiivse infotehnoloogia võimalusi kasutades. Magistritöö. Tartu: Tartu Ülikool
- Rummo, Ingrid 2004. Efant.ee – interaktiivne keeleõppekeskkond vene koolilastele. Emakeel ja teised keeled IV. Tartu, Tartu Ülikool.
- Tartu Ülikool. E-õpe 2014 = <http://www.ut.ee/et/oppimine/e-ope/oppijale>. Vaadatud 15.06.2014.
- Teral, Maarika, Sirje Rammo 2007. Emakeel ja teised keeled V. ONENESS - eesti keele õppematerjalid Internetis, Koostaja: Raili Pool. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Teral, Maarika, Sirje Rammo, Birute Klaas 2009. Arvutipõhisest keeleõppest. Teadusmõte Eestis (V) Humanitaarteadused, 35–42. Tallinn: Eesti Teaduste Akadeemia.
- Teral, Maarika, Sirje Rammo 2012. Arvutipõhine keeleõpe ja eesti keele e-kursused algajatele. Eesti ja soome-ugri keeleteaduse ajakiri ESUKA / Journal of Estonian and Finno-Ugric Linguistics JEF, 3(2), 183 - 200.
- Teral, Maarika 2013. Computer Assisted Estonian Language Learning. International Conference „ICT for Language Learning“. 6th edition. http://conference.pixel-online.net/ICT4LL2013/common/download/Paper_pdf/107-ITL15-FP-Teral-ICT2013.pdf

Kaudviited

- Ruul, K.* 2006. E-õppe hetkeseis Eestis. – E-õppe uudiskiri. <http://portaal.e-uni.ee/uudiskiri/stat>. Viidatud artiklis: Teral, Maarika, Sirje Rammo, Birute Klaas 2009. Arvutipõhisest keeleõppest. Teadusmõte Eestis (V) Humanitaarteadused, 35–42. Tallinn: Eesti Teaduste Akadeemia.
- Ruul, K.* 2007. E-õpe arvudes. – E-õppe uudiskiri [<http://portaal.e-uni.ee/uudiskiri/stat>]. Viidatud artiklis: Teral, Maarika, Sirje Rammo, Birute Klaas 2009. Arvutipõhisest keeleõppest. Teadusmõte Eestis (V) Humanitaarteadused, 35–42. Tallinn: Eesti Teaduste Akadeemia.
- Schery, Teris, O'Connor, Lisa* 1997. Language intervention: computer training for young children with special needs. – *British Journal of Educational Technology*. 28-4. 271-279. Viidatud artiklis: Teral, Maarika, Sirje Rammo, Birute Klaas 2009. Arvutipõhisest keeleõppest. Teadusmõte Eestis (V) Humanitaarteadused, 35–42. Tallinn: Eesti Teaduste Akadeemia.
- Ushida, Eiko* 2005. The Role of Students Attitudes and Motivation in Second Language Learning in Online Language Courses. – *CALICO Journal*, 23 (1), 49–78. Viidatud artiklis: Teral, Maarika, Sirje Rammo 2012. Arvutipõhine keeleõpe ja eesti keele e-kursused algajatele. Eesti ja soome-ugri keeleteaduse ajakiri ESUKA / *Journal of Estonian and Finno-Ugric Linguistics JEF*, 3(2), 183 - 200.
- Warschauer, Mark* 2000. CALL for the 21st Century, IATEFL and ESADE Conference, 2 July 2000, Barcelona, Spain. Viidatud: ICT4LT = ICT4LT Information and Communication Tehnology for Language Teachers <http://www.ict4lt.org/en/>.

Resümee

Цель данной бакалаврской работы дать обзор о сильных и слабых сторонах использовании компьютера в изучении иностранного языка, о ресурсах, разработанных в Эстонии для изучения эстонского языка и анализировать два курса, созданных в Тартуском Университете.

Под изучением иностранного языка посредством использования компьютера подразумевают изучение языка через интернет или независимые от интернета программы, например на CD-ROM ах.

В Эстонии разработано множество различных электронных ресурсов для изучения эстонского языка. Большинство электронных курсов для изучения эстонского языка созданы для взрослых, которые хотят изучать эстонский язык с нулевого уровня, но есть и курсы, которые позволяют изучать язык даже детям дошкольного возраста.

Электронное обучение помогает развивать умения слушать, читать, писать и говорить на иностранном языке, улучшает произношение и грамматику, а также увеличивает словарный запас. Также такие курсы позволяют узнать о жизни в Эстонии, о её природе и культуре. Различные курсы позволяют изучать иностранный язык полностью самостоятельно или с поддержкой преподавателя.

В работе анализируются два электронных курса, разработанных для изучения эстонского языка „Eesti keele kursus algtasemele“ и “Eesti keele sõnavara algkursus”. Оба курса расположены в виртуальной обучающей среде Тартуского Университета и направлены на взрослых, изучающих язык на начальном уровне.

Lisa 1

Küsitlus

1. Millisele keeleõppijale antud kursus teie arvates kõige enam sobiks (laps/ täiskasvanu; varasema keeleõppekogemusega/esimest korda võõrkeelt õppiv inimene jms)? Miks?
2. Milline võiks olla kursuse sihtrühma keeleoskustase? Kas kursus sobib A1 tasemele (algtase)?
3. Kas kursuse ülesehitus on lihtne ja selge? Kui ei, siis kuidas muuta kursuse ülesehitust loogilisemaks ja arusaadavamaks?
4. Kas kursusele tuleks lisada täiendavat infot selle kohta, kuidas tööd alustada ja jätkata?
5. Kirjeldage kursuse ülesehitust. Kui lihtne/keeruline oli teie arvates kursuse osade vahel liikumine?
6. Kas teile meeldib kursuse kujundus? Miks?
7. Kas kasutatud pildid, joonistused ja helisalvestised on hea kvaliteediga ja asjakohased? Kas nende kasutus on tasakaalus?
8. Kas harjutuste punktisüsteem on loogiliselt üles ehitatud ja julgustab õppijaid edasi töötama?
9. Kas õppijate abistamiseks on piisavalt näiteid ja seletusi? Millist tagasisidet võiks veel õppijatele anda?
10. Kas kursusel esitatud grammatikateemad olid esitatud loogilises järjestuses? Kui ei, siis mida võiks teie arvates kursuse grammatikateemade esituses muuta?
11. Kas kursuse sõnavara olid esitatud loogilises järjekorras? Kui ei, siis mida peaks sõnavara esituses muutma?
12. Milliseid osaoskusi (kuulamine, lugemine, kirjutamine, kõnelemine) antud kursusel arendati? Kas mõnda osaoskust oleks võinud rohkem/vähem arendada?
13. Iseloomustage õppetükkide õppematerjale tervikuna (nende sisukust, mitmekesisust, atraktiivsust, kas need olid sobiliku raskusastmega, kas need tundusid teile loogilised)?

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina _____ Julia Lokteva _____

(*autori nimi*)

(sünnikuupäev: _____ 30.06.1991 _____)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose
_____ Arvutipõhine keeleõpe ja eesti keele veebikursused algajatele _____

(*lõputöö pealkiri*)

mille juhendaja on _____ Maarika Teral _____,
(*juhendaja nimi*)

- 1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
 - 1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus/Tallinnas/Narvas/Pärnus/Viljandis, _____ 18.06.2014 _____ (*kuupäev*)